

Nr 38.

Ankom till riksdagens kansli den 3 juni 1939 kl. 7 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Genom en den 5 maj 1939 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 303, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag ur statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels antaga följande förslag till ändringar i den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan att träda i kraft å dag som Kungl. Maj:t bestämmer:

		Tull för 100 kg kronor
	Plåtar, även korrugerade:	
	-----	
	höjda och med kanterna nitade, falsade eller lödda; samt perforerade, med en tjocklek av:	
779	3 mm eller däröver..... N	6: —
780	mindre än 3 mm men icke under 1.6 mm N	7: 50
781	mindre än 1.6 mm ..... N	12: —
	Stålrör ¹ :	
782—783	utan söm, hållande i yttre diameter 215 mm eller däröver; ävensom rördelar av motsvarande beskaffenhet	fria
	andra slag; ävensom lednings- och lyktstolpar av rör, hållande i yttre diameter:	
784	50 mm eller däröver ..... N	6: —
785	mindre än 50 mm ..... N	8: —
	<i>Anm.</i> Svetsade rör, hållande i yttre diameter mer än 250 mm och med en godstjocklek av mindre än 3 mm, hänföras till nr 780—781.	
	För elektrotekniskt ändamål arbetat kol, ej särskilt nämnt, vägande per stycke:	
	-----	
	mindre än 3 kg:	

1020	andra slag ..... E	20: —
	<i>Anm.</i> För kol, hänförligt till nr 1020, inkommande i form av korn eller pulver och avsett uteslutande för tillverkning av elektroder till galvaniska element, skall tull icke utgå.	
1065: 1	Barometrar och termometrar ..... E	100: —
1065: 2	Vattenmätare med högst 40 mm genomloppsöppning ..... E	300: —

dels såsom ytterligare tillägg till gällande tulltaxa besluta

att vid införsel från utlandet skall för tiden från och med den 1 juli 1939 till och med den 30 juni 1941 utöver enligt tulltaxan stadgad tull utgå tilläggstull på sätt nedan sägs:

Tulltaxe- nr	Statistiskt nr	V a r u s l a g	Tilläggstull för 100 kg kronor
ur 397	ur 916	Vadd av bomull, kardad bomull härunder inbegripen, blekt ..... N	15: —

Till utskottets behandling hava jämväl överlämnats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen de likalydande motionerna nr 340 i första kammaren av herrar *Elof Andersson* och *Albertsson* samt nr 512 i andra kammaren av herr *Carlström* m. fl., vari hemställts, »att förevarande proposition, nr 303, i vad den gäller tullsatserna å rör icke måtte av riksdagen bifallas».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för dels propositionens förslag dels ock motionärernas yrkande, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till förenämnda statsrådsprotokoll samt till motionen I: 340.

Vid behandlingen av propositionen har utskottet anlitat byråchefen i generaltullstyrelsen E. Sandquist såsom sakkunnig.

Vadd och bomull. Vadd, alla slag, kardad bomull härunder inbegripen, hänföres, med en tullsats av 10 kronor för 100 kilogram, i gällande tulltaxa till nr 397, som är uppdelat på statistiskt nr 916, omfattande vadd av bomull, kardad bomull inbegripen, och statistiskt nr 917, omfattande annan vadd. Okardad bomull (tulltaxenr 395, stat. nr 901) liksom även bomullsavfall (tulltaxenr 395, stat. nr 909) med flera spånadsämnen i form av råvaror och avfall åtnjuta tullfrihet.

I propositionen föreslås, att en tilläggstull å 15 kronor för 100 kilogram införes för blekt bomullsvadd och blekt kardad bomull. Tullen är avsedd att gälla under två år räknat från och med den 1 juli 1939.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 januari 1939 har Mölnlycke väfveriaktiebolag anhållit om sådan ändring i tulltaxan, att vadd av blekt och kardad bomull, även för medicinskt bruk beredd, komme att förses med tullskydd av 35 öre för kilogram.

Till stöd för ansökningen har bolaget anfört bland annat, att bolaget vore den ende tillverkaren inom landet i fabriksmässig skala av ifrågavarande

slag av bomull, samt att bolaget icke ansåge sig kunna fortsätta med tillverkningen, såvida icke åtgärder vidtoges att säkerställa densamma. Bolaget hade sålunda allvarligt tagit under övervägande att lägga ned denna gren av sin tillverkning och avyttra anläggningen till Norge.

Över framställningen ha kommerskollegium och generaltullstyrelsen den 29 april 1939, efter remiss, gemensamt avgivit yttrande och därvid överlämnat, förutom nyss omförmälda skrivelse från bolaget, införskaffade yttranden från medicinalstyrelsen, rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap, svenska bomullsfabrikantföreningen, Sveriges färghandlares riksförbund samt Sveriges grossistförbund ävensom en påminnelsekrift från sökandebolaget och en i anledning därav inom rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap upprättad promemoria med tillhörande bilagor. Vid medicinalstyrelsens yttrande ha fogats yttranden från föreståndaren för statens farmaceutiska laboratorium och apotekarsocietetens direktion.

Föreståndaren för nämnda laboratorium har tillstyrkt bifall till framställningen, enär det vid en eventuell krigsavsparning måste anses vara av stor betydelse, att det inom landet finnes en fabrik för framställning av bomull för medicinskt bruk.

Även *apotekarsocietetens direktion* har ansett en tullhöjning nödvändig för att säkerställa tillverkningen inom landet.

Medicinalstyrelsen har ansett sig böra tillstyrka bifall till framställningen, därest stöd åt tillverkningen i fråga ej kunde beredas i annan ordning. Härvid har styrelsen dock förutsatt, att tullförhöjningen icke skulle komma att medföra prisökning i fråga om förbandsbomull, beredd av för statens räkning importerad råvara.

Rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap har framhållit, att det uppenbarligen ur beredskapssynpunkt vore ett verkligt intresse, att den tillverkningskapacitet, som förefunnes inom landet, under rådande oroliga förhållanden icke förminskades. Då viss fara syntes föreligga för att så verkligt kunde bli fallet, därest den tillverkning, det här gällde, ej bereddes tillräckligt stöd i ena eller andra formen, syntes frågan gälla mindre, om dylikt stöd borde lämnas, än i vilken form — genom tullskydd eller på annat sätt — detta borde ske.

Svenska bomullsfabrikantföreningen har bland annat anfört, att en viss höjning av gällande tullsats syntes föreningen motiverad, men att den föreslagna höjningen till 35 öre för kilogram förefölle väl kraftig icke minst om hänsyn toges till gällande tullsatsen å bomullsgarn.

Sveriges färghandlares riksförbund har erinrat om att ifrågavarande industri i mycket hög grad vore en förädlingsindustri samt i anslutning här till bland annat anfört att det med hänsyn till den skarpa utländska konkurrensen, som hotade att förkväva den inhemska tillverkningen, vore önskvärt, att en förhöjning av tullen komme till stånd. Om den föreslagna tullökningen möjligen ansåges för hög, bleve det dock en lättnad för sökandebolaget, om tullsatsen bestämdes till 25 öre för kilogram.

Sveriges grossistförbund har förklarat sig icke kunna tillstyrka en höjning av tullen till 35 öre för kilogram, men icke velat direkt avstyrka en höjning av tullen till högst 25 öre för kilogram, då det syntes som om tullen utan menlig inverkan på landets försörjning med varan skulle kunna något höjas.

Kommerskollegium och *generaltullstyrelsen* ha förordat en höjning av tullen från 10 till 25 kronor för 100 kilogram men framhållit, att höjningen torde böra inskränkas till att avse endast blekt bomullsvadd samt medicinsk kardad bomull.

Föredragande *departementschefen* har för egen del anfört följande:

»Det torde ur försvarsberedskapspunkt vara av vikt, att viss tillverkning inom landet av bomull för medicinskt bruk uppehålls. I ärendet synes utrett, att den inhemska industrin på detta område emellertid icke kan bestå i den utländska konkurrensen utan ytterligare skydd. Såsom framgår av utredningen har visserligen statens reservförrådsnämnd för avsikt att låta inom landet tillverka förbandsmateriel i ej obetydlig utsträckning. Den sysselsättning, som sålunda beredes den svenska industrin, innebär naturligtvis ett visst stöd för denna. Någon mer varaktig hjälp erhålles dock ej härigenom. För tryggande av den inhemska produktionen synes en tullhöjning erforderlig. Då, i enlighet med vad nyss anförts, det ökade tullskyddet närmast motiveras av beredskapshänsyn, förordar jag emellertid, att tullhöjningen ej inarbetas i tulltaxan utan beredes i form av tilläggstull att gälla under viss tid, förslagsvis två år från och med den 1 juli 1939, varefter frågan får, under beaktande av föreliggande förhållanden, tagas under förnyad prövning. Det må nämnas, att, enligt vad jag förvissat mig om, en höjning av tullskyddet icke kommer att påverka prissättningen vid den av reservförrådsnämnden föranstaltade tillverkningen.

I anslutning till vad kommerskollegium och generaltullstyrelsen föreslagit torde tilläggstullen böra bestämmas till 15 öre för kilogram och begränsas att avse blekt bomullsvadd och blekt kardad bomull.»

Rör av smidbart järn och stål. De bestämmelser i gällande tulltaxa, som avse rör av smidbart järn och stål, ha, såvitt i förevarande sammanhang är av betydelse, följande lydelse:

Statistiskt nr		Tull för 100 kg kronor	Tulltaxe- nr
XV. Oädla metaller samt arbeten därav.			
<i>A. Järn och stål samt arbeten därav.</i>			
----- 2. Smidbart järn och stål samt arbeten därav. -----			
Plåtar, även korrugerade: -----			
böjda och med kanterna hopsvetsade; samt perforerade, med en tjocklek av:			
1420	3 mm eller däröver..... N	6:—	779
1421	mindre än 3 mm men icke under 1.6 mm ..... N	7: 50	780
1422	mindre än 1.6 mm ..... N	12:—	781
<i>Anm.</i> Plåtar, böjda till rör och med kanterna hopsvetsade, tulltaxeras såsom rör, för så vitt den inre diametern icke överstiger 250 mm.			
Rör: ¹			
valsade eller varmdragna: icke bearbetade, härunder inbegripna nitade och falsade; ävensom lednings- och lyktstolpar av rör:			
1423	lednings- och lyktstolpar av rör N	4:—	} 782
1424	tubämnena, runda, ihåliga..... N	4:—	
andra:			
1425—1426	överdragna med färg ..... N	4:—	
1427	andra..... N	4:—	
bearbetade, härunder inbegripna böjda, formade till spiraler, försedda med flänsar, rör med ökad godstjocklek på ändarna samt rör med ändarna hopvållda:			
1428: 1	förzinkade ..... N	5:—	} 783
1428: 2	andra..... N	5:—	
<i>Anm. 1.</i> Rör, hållande i inre diameter mer än 250 mm, hänföras, om de äro vållda, till plåtar, böjda och med kanterna hopsvetsade, nr 1420—1422 (779—781), eljest till plåt- och bleckvaror, ej särskilt nämnda, nr 1547—1554 (878—882).			
<i>Anm. 2.</i> Rör med en godstjocklek av mindre än 2.5 mm tulltaxeras såsom kalldragna rör, nr 1429—1432 (784—785).			

¹ Angående isoleringsrör, se nr 1871—1872 (1032—1033) under Avd. XVII B.

Statistiskt nr		Tull för 100 kg kronor	Tulltaxe-nr
	kalldragna, med en godstjocklek av:		
	2 mm eller däröver:		
1429	ångpannetuber och ångrör ..... N	6: —	784
1430	andra..... N	6: —	
	mindre än 2 mm:		
1431	ångpannetuber och ångrör ..... N	8: —	785
1432	andra..... N	8: —	

I skrivelse den 13 mars 1937 anhöllo Sandvikens jernverks aktiebolag och Uddeholms aktiebolag om ökat tullskydd genom påläggande av tilläggstullar å vissa rör av smidbart järn och stål, fallande under tulltaxenummer 782—785, till vilken framställning Wirsbo aktiebolag i skrivelse den 15 mars 1937 anslöt sig.

Vidare hemställde Victor Berg, aktiebolag, Aktiebolaget Stahlunion och bolaget Harald Pihl i skrivelse den 21 december 1937 om vidtagande av sådan ändring i tulltaxan, att helvalsade stålmuffrör med större invändig diameter än 150 mm och delar till dylika rör samt svetsade järnrör med en invändig diameter av 600 mm och däröver bleve fria från tull.

Efter remiss avgåvo kommerskollegium och generaltullstyrelsen gemensamt den 19 februari 1938 utlåtanden över dessa ansökningar. Ämbetsverken anförde därvid bland annat, att gällande tullsatsen å rör av smidbart järn och stål ej borde väsentligt ändras utan att tullsatserna å hela den berörda rörgruppen underkastades en översyn och hemställde därför, att åtgärder måtte vidtagas i detta syfte under hänsyntagande till de önskemål, som blivit framförda.

Ärendena i fråga hava sedermera varit föremål för överväganden av de inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga för viss översyn av gällande tulltaxa (1938 års tulltaxerevision).

Sedermera har *kommerskollegium* den 20 april 1939 avgivit förnyat utlåtande över framställningarna.

Vidkommande den av Sandvikens jernverks aktiebolag och Uddeholms aktiebolag gjorda framställningen om ökat tullskydd för vissa rör av smidbart järn och stål anför kommerskollegium inledningsvis bland annat följande:

Sandvikens och Uddeholms järnverk vore för närvarande de enda rörverken i Sverige, som tillverkade valsade, sömlösa rör av stål. Vid Hofors järnverk tillverkades valsade rörformiga ämnen, vilka i huvudsak vore avsedda att vidare förarbetas till kullagerdelar och som i förevarande sammanhang saknade betydelse, varjämte vid Wirsbo bruk tillverkades svetsade rör av stål, som i vissa hänseenden konkurrerade med valsade rör men beträffande vilka särskilda synpunkter i åtskilliga hänseenden måste anläggas. De förstnämnda två verken vore av gammalt inriktade på tillverkning av kvalitetsrör och särskilt ihåliga rörämnen av material av hög kvalitet, vilka exporterar-

des för vidare förarbetning utomlands, främst i Tyskland och Storbritannien. Till följd av tekniska framsteg samt med stöd av tullar och andra åtgärder hade emellertid de utländska verken i allt större utsträckning kunnat göra sig oberoende av dessa ämnen, som numera kunde avsättas endast i ganska begränsad omfattning. Jämväl i fråga om en annan svensk exportartikel av hithörande slag, nämligen s. k. marintuber, avsedda för krigsfartygsångpannor, hade utvecklingen beträffande avsättningsmöjligheterna varit ofördelaktig. De svenska verken hade av dessa omständigheter föranletts att söka upparbeta marknader för billigare gas- och ångrör samt värmeledningsrör m. m., varigenom de hade kommit i mera utpräglat konkurrensförhållande till de utländska rörverken.

Kommerskollegium lämnar härefter en redogörelse för vissa på ärendets bedömande inverkan förhållanden på såväl världsmarknaden som hemmamarknaden för rör av smidbart järn och stål.

Kollegium erinrar i förevarande hänseende om att vid mitten av 1920-talet ett internationellt samarbete inleddes för reglering av marknaderna för gas-, petroleum- m. fl. rör av ordinär kvalitet med relativt lågt prisläge. Detta samarbete, som till en början endast omfattade ett antal å kontinenten belägna verk, utsträcktes småningom till att avse jämväl engelska, kanadensiska och amerikanska intressen. Internationell samverkan hade sedermera, med undantag för ett avbrott åren 1935—1936, i skiftande former uppehållits genom kartellsammanslutningar, vilka huvudsakligen åsyftat skyddande av hemmamarknaderna, kvotering av försäljningarna samt fixering av exportpriserna. Med dessa sammanslutningar hade de svenska rörverken, Sandvikens och Uddeholms järnverk, tidvis samarbetat. Det hade emellertid varit förenat med stora svårigheter och tidvis betydande ekonomiska uppförfingar för de svenska verken att komma till någon för dem godtagbar uppgörelse med kartellmedlemmarna. Man hade emellertid å svensk sida i den mån så varit möjligt sökt undvika öppet priskrig, vilket på den förhållandevis lågt tullskyddade svenska marknaden för rör medförde betydande förluster för de svenska verken. Ifrågasvarande den 13 mars 1937 av Sandvikens järnverks aktiebolag och Uddeholms aktiebolag gjorda framställning om förhöjt tullskydd å rör av smidbart järn och stål hade sålunda endast avsett att bereda de svenska rörverken ökat skydd, om än ett relativt svagt sådant, mot otillbörlig utländsk konkurrens och därigenom försätta dem i ett bättre förhandlingsläge internationellt sett. Sökandena hade därvid under hand förklarat sig beredda att förbinda sig att icke utnyttja det begärda ökade tullskyddet till prisförhöjningar å den svenska marknaden.

Det samarbete, som på senare tid förekommit, hade avsett prissättningen å rör, medan i fråga om kvoteringen av rör de svenska verken icke kunnat uppnå en för dem godtagbar överenskommelse. Därtill hade särskilt medverkat, att den internationella kartellsammanslutningen såsom basperiod för kvoternas beräkning lagt en tid, under vilken Uddeholms aktiebolags leveranskapacitet varit avsevärt nedsatt på grund av att dess rörverk härjats av eld. Efter tillkomsten av ett nytt modernt rörverk hade emellertid bolagets produktionskapacitet i fråga om hithörande varuslag ökat åtskilligt utöver tidigare leveransförmåga. Vederbörligt hänsynstagande till nämnda faktorer från den internationella kartellsammanslutningens sida hade icke stått att ernå och efter segslitna förhandlingar hade kartellsammanslutningen den 15 april 1939 förklarat, att den icke kunde godtaga de av de svenska rörverken i sista hand framförda förslagen rörande kvantiteter samt meddelat, att den internationella prisöverenskommelsen, i vad

den avsåge Sverige, komme att upphöra den 16 april 1939. Kartellen hade omedelbart företagit prissänkningar på den svenska marknaden uppgående till i genomsnitt omkring 20 procent å priset av de rör, som omfattades av prisöverenskommelsen, s. k. kartellrör, i syfte att genom en destruktiv prispolitik försvåra de svenska rörverkens försäljningar å hemmamarknaden.

För att möjliggöra ett närmare bedömande av verkningarna av den sålunda företagna prissänkningen av kartellrör å den svenska marknaden har kommerskollegium upprättat följande sammanställning utvisande storleken av den svenska rörindustriens tillverkning av stålrör på senare år samt den inhemska förbrukningen av dylika rör.

	1935 ton	1936 ton	1937 ton	1938 ton
1. Tillverkning:				
Uddeholms aktiebolag, Sandvikens jernverks aktiebolag och Wirsbo aktiebolag	55,550	53,650	54,600	52,300
2. Därav »kartellrör»:				
Uddeholms aktiebolag och Sand- vikens jernverks aktiebolag	34,850	31,400	24,400	31,500
3. Förbrukning:				
Import	19,946	36,597	36,896	20,101
Tillverkning	55,550	53,650	54,600	52,300
	75,496	90,247	91,496	72,401
Export	38,498	39,680	37,107	33,619
Förbrukning ¹	36,998	50,567	54,389	38,782

I anslutning till sammanställningen har kommerskollegium anfört i hudsak följande:

Den svenska rörindustriens produktionskapacitet överskredde för närvarande 75,000 ton för år. Uddeholms aktiebolags kapacitet hade åren 1936 och 1937 varit avsevärt nedsatt genom att dess rörverk, såsom förut nämnts, härjats av eld, men efter tillkomsten av ett nytt modernt rörverk, som färdigställt år 1937, hade bolagets leveransförmåga ökat åtskilligt utöver dess tidigare kapacitet. I fråga om Sandviken hade efter 1934 förekommit i hudsak endast smärre förbättringar, som i begränsad omfattning ökat leveransförmågan. De vid dessa båda verk förefintliga rörvalsverken och dragverken vore stora och dyrbara anläggningar, vartill komme anläggningarna för järn- och stålmaterialets framställning ur de primära råvarorna. Wirsbo aktiebolags anläggning för tillverkning av svetsade rör hade på senare tiden fått sin kapacitet avsevärt ökad, ehuru totalkvantiteten alltjämt vore ganska måttlig. Anläggningarna vore av relativt enkelt och mindre dyrbart slag och tillverkningen avsåge bearbetning av från annat håll inköpt grov plåt.

Tillverkningen av alla slag av rör hade för de tre verken sammantagna kunnat rätt väl upprätthållas, ehuru med någon minskning år 1938. Uddeholms aktiebolag hade dock icke på långt när kunnat utnyttja sin nytillkomna kapacitet. I fråga om kartellrör hade värdet av de tillverkade pro-

¹ Hänsyn icke tagen till olika lagerhållning resp. år.

dukterna åren 1935—1938 i runda tal belöpt sig till respektive 12.6, 9.5, 9.7 och 13.6 miljoner kronor. Uddeholms och Sändvikens rörverk hade efter en nedgång år 1937 åter kunnat öka sin tillverkning av kartellrör år 1938, vilket sammanhängande med speciella förhållanden på rörmarknaden. På grund av kraftigt stigande prisnivå år 1936 och tilltagande svårigheter att från rörverken erhålla snabba leveranser — för Sveriges del förstärkta genom antydda besvärligheter för Uddeholms del — hade företagen inom rörhandeln och de större förbrukarna täckt sig ej blott för de närmaste behoven utan även för de längre i framtiden liggande. Härigenom nådde importen, såsom av sammanställningen framginge, mycket höga kvantitetssiffror åren 1936 och 1937. Konsumtionen hade visserligen samtidigt varit stor, men rätt avsevärda lager hade dock samlats på åtskilliga händer. När under 1938 lagren började taga slut och ett större köpbehov inträdde, samtidigt som den relativt höga prisnivån föranledde försiktighet i fråga om avslut på längre sikt, hade befunnits, att de väl sysselsatta utländska verken i regel fordrade långa leveranstider. De svenska verken hade emellertid härutinnan varit bättre ställda och kunnat tillförsäkra sig en relativt god inhemsk avsättning av kartellrör, samtidigt som importen kraftigt avtagit. Följden hade blivit en statistiskt sett relativt gynnsam utveckling för de svenska verken på den inhemska marknaden under år 1938, vilken emellertid under nu inträdda förhållanden icke vore att påräkna i fortsättningen.

Till belysning av den statistiska utvecklingen av Sveriges handelsomsättning av rör med utlandet har inom kommerskollegium upprättats följande sammanställning.

Import och export av smidda rör och tubännen, kvantitet och värde.

År	Valsade eller varmdragna				Kalldragna		S u m m a		
	(Stat. nr 1425—1428: 1)		(Stat. nr 1423—1424, 1428: 2)		(Stat. nr 1429—1432)		ton	kronor	kr./kg
	ton	kr./kg	ton	kr./kg	ton	kr./kg			
Import:									
1929	26,533	0.31	2,888	0.50	221	0.77	29,642	9,862,729	0.33
1930	23,647	0.34	3,941	0.48	381	0.71	27,969	10,198,961	0.36
1931	15,539	0.35	3,214	0.48	580	0.66	19,335	7,345,745	0.38
1932	9,787	0.34	1,890	0.52	295	0.65	11,972	4,510,544	0.38
1933	9,363	0.32	1,255	0.56	476	0.48	11,094	3,930,205	0.35
1934	13,623	0.36	1,448	0.65	1,677	0.52	16,748	6,687,622	0.40
1935	16,036	0.27	1,491	0.61	2,419	0.52	19,946	6,537,115	0.33
1936	31,047	0.21	2,513	0.48	3,037	0.49	36,597	9,075,049	0.25
1937	31,119	0.28	2,114	0.54	3,663	0.62	36,896	12,094,504	0.33
¹ 1938	14,511	0.35	2,163	0.55	3,427	0.71	20,101	8,818,577	0.44
Export:									
1929	8,129	0.63	16,194	0.53	1,128	0.87	25,451	14,698,714	0.58
1930	7,185	0.57	13,609	0.45	2,943	1.59	23,737	15,241,379	0.64
1931	11,902	0.47	11,828	0.44	2,156	2.15	25,886	15,022,855	0.58
1932	20,893	0.45	7,715	0.45	3,773	1.35	32,381	17,677,623	0.55
1933	28,453	0.43	9,791	0.55	1,672	1.03	39,916	17,660,163	0.44
1934	26,588	0.47	15,277	0.48	2,587	1.21	44,452	22,639,727	0.51
1935	23,115	0.46	13,617	0.50	1,766	1.32	38,498	19,773,733	0.51
1936	17,697	0.46	20,103	0.54	1,880	1.34	39,680	21,505,833	0.54
1937	8,891	0.48	25,497	0.54	2,719	1.72	37,107	22,761,841	0.61
¹ 1938	10,982	0.50	18,250	0.61	4,587	1.57	33,619	23,757,948	0.71

¹ Preliminära siffror.

Import och export av valsade eller varmdragna rör och tubämnen fördelade på länder.

	I m p o r t i t o n				E x p o r t i t o n			
	rör (stat. nr 1423—1428: 2)				rör (stat. nr 1423, 1425—1428: 2)		tubämnen (stat. nr 1424)	
	1935	1936	1937	¹ 1938	1936	1937	1936	1937
Totalt	17,527	33,566	33,234	16,674	18,150	9,342	19,649	25,047
däruv:								
Tyska riket.....	8,098	19,089	16,415	5,320	548	238	3,277	2,258
Tjeckoslovakien ..	2,208	3,825	6,176	3,383	43	13	200	348
Storbritannien ..	3,635	3,956	3,622	1,621	5,547	1,377	10,432	16,121
Polen.....	1,544	3,109	3,476	3,236	813	133	—	—
Frankrike.....	598	1,089	1,529	290	500	218	1,844	2,207
Belgien.....	605	2,257	1,361	175	1,464	1,160	—	—
Danmark.....	377	114	543	1,729	1,387	845	18	—
Övriga länder....	452	127	112	920	8,348	5,358	3,878	4,113

I sammanställningen har huvuddelen av de rör, som drabbas av nämnda prissänkningar, de s. k. kartellrören, sammanförts till en grupp (stat. nr 1425—1428: 1). Övriga rörslag, som icke beröras av den internationella prisöverenskommelsen, hava sammanförts i två grupper, den ena omfattande valsade eller varmdragna lednings- och lyktstolpar av rör samt tubämnen jämte vissa bearbetade rör (stat. nr 1423—1424 och 1428: 2), den andra avseende kalldragna rör (stat. nr 1429—1432). Enligt den statistiska sammanställningen uppgick totalimporten av rör av smidbart järn och stål hänförliga till stat. nr 1423—1432 åren 1933—1938 till respektive 11,094, 16,748, 19,946 36,597, 36,896 och 20,101¹ ton. Sammanlagda värdet av importen var åren 1935—1938 respektive 6,537,000, 9,077,000, 12,095,000 och 8,819,000¹ kronor. De viktigaste leverantörländerna voro Tyskland, Tjeckoslovakien, Storbritannien och Polen. Vidare må nämnas Frankrike och Belgien, vilka länder emellertid på senare år synas hava förlorat i betydelse, samt Danmark, varifrån införseln av rör på sistone ökat. Beträffande exporten märkes en måttlig men dock kännbar kvantitativ nedgång under de senare åren, beroende på att exporten av kartellfria kvalitetsrör endast med svårighet kunnat upprätthållas, såväl av tekniska som av handelspolitiska orsaker.

Vidkommande den svenska rörtillverkningens betydelse ur sysselsättnings-synpunkt har kommerskollegium framhållit, att det på grund av svårigheter att särskilja denna tillverkning från järnverkens övriga tillverkningar vore svårt att erhålla ett mått å dess sysselsättningseffekt. Kollegium uppskattade emellertid totala antalet vid tillverkningen av rör av smidbart järn och stål inom landet direkt sysselsatta arbetare till avsevärt över 1,000 personer, vartill komme att rörtillverkningen genom att bidra till att järnverkens totala tillverkningsvolym hölles uppe på en hög nivå medförde åtskilliga fördelar jämväl beträffande andra tillverkningsgrenar.

Kommerskollegium ingår härefter på en närmare redogörelse för nu gällande tullbeskattnings av rör av smidbart järn och stål samt för den omlägg-

¹ 1938 års siffror preliminära.

ning av tulltaxan i hithörande delar, som i och för sig synts kollegium motiverad av den senaste tekniska utvecklingen på området.

Kollegium anför härom följande:

Rör av smidbart järn eller stål och med en inre diameter av 250 mm eller mindre tulltaxerades, därest desamma vore valsade eller varmdragna, enligt tulltaxenummer 782 eller 783 (stat. nr 1423—1427 respektive stat. nr 1428: 1 och 1428: 2) med en tullsats av 4 respektive 5 kronor för 100 kilogram, beroende på om rören inkommit i obearbetat eller bearbetat skick. Till samma nummer hänfördes även svetsade rör av motsvarande dimension. Rör hållande i diameter mer än nyssnämnda 250 mm tulltaxerades däremot, därest de vore svetsade, enligt tulltaxenummer 779—781 (stat. nr 1420—1422) med en tullsats av respektive 6 kronor, 7 kronor 50 öre och 12 kronor för 100 kilogram samt i annat fall som plåt- och bleckvaror, ej särskilt nämnda, tulltaxenummer 878 och 879 (stat. nr 1548: 2, 1549), varvid tull utginge allt efter rörens utförande med 8 respektive 6 kronor för 100 kilogram. I flertalet fall torde därvid den sistnämnda tullsatsen komma i fråga. Enligt anmärkning 2 efter tulltaxenummer 783 (stat. nr 1428: 2) tulltaxerades rör med en godstjocklek av mindre än 2.5 mm såsom kalldragna och hänfördes till tulltaxenummer 784 och 785 (stat. nr 1429—1432). Dylika rör vore belagda med en tull av 6 kronor för 100 kilogram, därest rörens godstjocklek uppginge till 2 mm eller mera, eljest med 8 kronor för 100 kilogram.

Tulltaxeringen av rör av smidbart järn eller stål hade sålunda gjorts beroende icke blott av olika framställningssätt — svetsade, valsade, varm- eller kalldragna — utan även av rörens inre diameter och godstjocklek. Förutom under positionen rör fördes vidare i nuvarande tulltaxa rör i en del fall till plåtar, i andra fall till bleck- och plåtvaror. Nu gällande bestämmelser hade bland annat medfört, att tulltaxan i här berörda del blivit mindre överskådlig. I många fall vore det vid tulltaxeringen jämväl förenat med betydande svårigheter att kunna avgöra om rören vid framställningen blivit varm- eller kalldragna. Alla varmbearbetningsmetoder för rör hade sin praktiska begränsning nedåt vad beträffade dimensionen, vilken gräns dock låge olika för olika tillverkningsmetoder. Då den fortsatta bearbetningen till rör av mindre dimensioner oftast måste ske i kallt tillstånd eller eventuellt i kombination med varmdragning kunde i fråga om tulltaxeringen i många fall en bestämd gräns mellan varm- eller kalldragna rör icke dragas. På grund av dessa svårigheter och för att i viss mån förenkla tulltaxeringsarbetet hade 1934 års riksdag, efter förslag av generaltullstyrelsen, beslutat, att rör med en godstjocklek av mindre än 2.5 mm skulle tulltaxeras som kalldragna rör och sålunda komma i åtnjutande av de för kalldragna rör gällande högre tullsattserna, oavsett om rören i fråga vid tillverkningen framställts kalldragna. Kollegium påpekade i detta sammanhang, att för vissa slag av rör motsvarades en godstjocklek av mindre än 2.5 mm av en yttre diameter av upp till 47.5 mm. Så vore exempelvis fallet med värmeledningsrör.

Vidkommande den i gällande tulltaxa tillämpade metoden att ange ett rörs dimension i dess inre diameter ville kollegium framhålla, att den inre diametern tidigare betraktats såsom viktigast vid avgörande av dimensioner, emedan rörets genomsläppningsförmåga vore en funktion därav. Numera strävade man emellertid därhän att den yttre diametern, ur såväl tillverknings- som handelssynpunkt, skulle bli det mått, som närmast komme i fråga vid avgörande av dimensionen. I gängse standardiseringsnormer och praxis hade man därför allmänt övergått till att ange den yttre diametern och godstjockleken för att beteckna rörens dimensioner.

Beträffande olika förekommande benämningar å rör av smidbart järn el-

ler stål erinrade kollegium om att Sveriges standardiseringskommission numera fastställt benämningen sömlösa rör, vilken vore avsedd att ersätta tidigare mer eller mindre ofullkomliga benämningar, såsom helvalsade, heldragna eller varmvalsade rör. Vidare hade benämningen för alla slag av svetsade rör av kommissionen fastställts till rör med söm. Äldre benämningar, som hänsyftade på själva materialet i rören, såsom »lancashirerör», järnrör, smidda rör etc., hade dessutom av kommissionen ersatts med den enhetliga beteckningen stålrör.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har kommerskollegium ansett det önskvärt, att en eventuell omläggning av tullbeskattningen å rör av smidbart järn eller stål företogs på sådant sätt att dessa rör i tullhänseende komme att behandlas mera enhetligt. Med beaktande av detta önskemål och i anslutning till förut berörda synpunkter utvecklar kollegium härefter ett förslag till ändring av gällande tulltaxa i hithörande delar, varigenom de svenska rörverkens önskemål samtidigt i viss utsträckning skulle bliva tillgodosedda. Kollegium anför härutinnan:

Kollegium ville för sin del förorda, att samtliga stålrör i tulltaxan sammanfördes under en gemensam position samt med de tullsatsar, som för närvarande gällde för kalldragna rör (nuvarande tulltaxenummer 784 och 785). Beträffande den dimensionsgräns, som måste dragas mellan klenare rör, vilka skulle komma att beläggas med den högre tullen av 8 kronor för 100 kilogram, och grövre rör, varå tullen skulle komma att utgå med 6 kronor för 100 kilogram, hade en företagen undersökning givit vid handen, att en yttre diameter av 50 mm i flera hänseenden vore att betrakta såsom en lämplig dimensionsgräns. Härvid hade särskilt beaktats de ändrade förhållanden inom den internationella stålindustrien, vilka inledningsvis berörts och som föranlett de svenska rörverken att på senare år i allt större utsträckning inrikta sig på tillverkning av billiga s. k. handelsrör, företrädesvis sådana av mindre dimensioner. Sålunda utgjordes de av Uddeholms aktiebolag tillverkade gängade värmelednings- och ångrören till omkring 80 à 85 procent av rör med en yttre diameter av 50 mm eller mindre. Produktionskostnaderna för dessa mindre rörstorlekar ställde sig ofta väsentligt högre än för motsvarande rör av större dimensioner. En ytterligare anledning, som talade till förmån för nämnda dimensionsgräns, vore, att densamma nära motsvarade den i tulltaxan för kalldragna rör gällande gränsen av en godstjocklek av 2 mm.

Det vore enligt kollegii mening vidare önskvärt, att i detta sammanhang toges under övervägande huruvida icke sådana rör, som icke för närvarande och, så vitt nu kunde bedömas, ej heller framdeles hade förutsättningar att kunna framställas inom landet, borde göras tullfria. Såsom inledningsvis omnämnts förelåge en särskild framställning avseende, bland annat, tullfrihet å s. k. helvalsade stålmuffrör av grövre dimensioner. Sömlösa rör av detta slag med en yttre diameter av upp till ungefär 210 mm torde för närvarande kunna framställas inom landet. Emellertid förekomme till import ett tiotal rörstorlekar av grövre dimensioner, för vilka tullbeloppen kunde uppgå till rätt betydande summor, särskilt där rören komme i fråga i större poster vid kommunala anläggningar. Enligt kollegii uppfattning vore det önskvärt, att sådana grövre sömlösa rör befriades från tull, därvid tullfriheten samtidigt borde utsträckas till att omfatta jämväl rördelar. Förutom rör av nu nämnt slag åsyftade nyssnämnda framställning även tullfrihet för grövre svetsade rör med en invändig diameter av 600 mm och däröver.

Därvid torde särskilt hava avsetts rör för kommunala eller liknande vattenledningsanläggningar. Någon mera avsevärd regelbunden tillverkning av sådana rör med en diameter av minst 600 mm ägde, såvitt kollegium hade sig bekant, för närvarande knappast rum inom landet, ehuru industrien i flera fall syntes vara utrustad därför. Från industriens sida hade framhållits, att under senare år uppmärksamheten riktats på tillverkning av dylika rör och att flera verk, där så ej redan skett, vore beredda att, när prisförhållandena det medgäve, upptaga en dylik tillverkning. Utvecklingen syntes även, åtminstone till en viss grad, och i avseende å rör för vissa ändamål — varvid de med framställning av svetsade rör förenade lägre framställningskostnaderna vore av icke ringa betydelse — mer och mer gå över från helvalsade till svetsade rör, varför det finge anses vara av betydelse, att det tullskydd, som för närvarande funnes för grövre sådana rör, bibehölles. Till förman härför talade även att den stora tillverkning av svetsade rör, som för närvarande bedreves utomlands, i betydlig utsträckning konkurrerade med de helvalsade eller sömlösa rören.

Vid en eventuell justering av tullsatserna förelåge, enligt kollegii uppfattning, ur tillverkningssynpunkt knappast någon anledning att för närvarande företaga en ändring av den för kalldragna rör gällande tullbeskattningen i annat avseende än att dimensionsgränsen, i överensstämmelse med vad förut framhållits, sattes vid en yttre diameter av 50 mm i stället för som nu vid en godstjocklek av 2 mm. Kollegium funne det vidare lämpligt, att i sådant sammanhang alla rör av här ifrågavarande slag sammanfördes under en gemensam överrubrik. Undantag borde därvid göras för sådana rör av grövre dimensioner med förhållandevis klen godstjocklek, som närmast vore att hänföra till tunna plåtrör och vilka därför även i fortsättningen lämpligen borde falla under rubriken plåtar, böjda, med kanterna hopfogade.

Inom 1938 års tulltaxerevision har med beaktande av förenämnda synpunkter utarbetats ett förslag till ändring av tulltaxans ifrågavarande rubriker, vartill kommerskollegium för sin del givit sin anslutning.

Beträffande innebörden av förslaget anför kommerskollegium väsentligen följande:

Rör med kanterna nitade, falsade eller lödda, fölle för närvarande i vissa och möjligen flertalet fall, om den inre diametern vore högst 250 mm, under tulltaxenummer 784 och 785 med en tull av 6 respektive 8 kronor för 100 kilogram, i vissa fall åter under nummer 782 och 783 med en tull av 4 respektive 5 kronor, men eljest under plåt- och bleckvaror, ej särskilt nämnda, nummer 878—879 eller 881 med tull av respektive 8, 6 och 15 kronor för 100 kilogram. Enligt det föreliggande förslaget skulle samtliga dylika rör komma att falla under nummer 779—781 och draga en tull av respektive 6 kronor, 7 kronor 50 öre och 12 kronor för 100 kilogram. Förslaget innebure på dessa punkter sålunda i vissa fall en tullförhöjning och i vissa fall en tullnedsättning. Ur handelsstatistiken kunde icke utläsas fördelningen på olika tulltaxenummer av ifrågavarande slag av rör. Det syntes dock förhålla sig så, att importen vore ganska obetydlig, vadan ifrågavarande smärre jämkningsar i tullbeskattningen torde sakna betydelse.

I fråga om storleken av de föreslagna tullsatserna å stålrör i förhållande till de nuvarande kunde sammanfattningsvis anföras följande. Gällande tullsatsar av 4 respektive 5 kronor för tulltaxenummer 782 och 783 (stat. nr 1423—1428: 2) komme att helt bortfalla. Av de stålrör, som för närvarande fölle under nummer 782 och 783, skulle enligt förslaget sömlösa stålrör med

en yttre diameter understigande 215 mm samt stålrör med söm — med undantag för sådana hållande i yttre diameter mer än 250 mm och med godstjocklek av mindre än 3 mm, vilka skulle tulltaxeras enligt nummer 780 och 781 — hänföras till nummer 784 och 785 och alltså beläggas med en tull av 6 respektive 8 kronor för 100 kilogram. Redan enligt gällande tulltaxa hänfördes emellertid en del av dessa rör, nämligen sådana med en godstjocklek av mindre än 2.5 mm, till nummer 784 och 785 och belades därvid med en tull av 6 respektive 8 kronor för 100 kilogram, eller samma som i det framlagda förslaget. Förslaget komme sålunda att innebära, att de mindre dimensionerna av stålrör såväl med som utan söm, vilka torde utgöra huvudparten av importen och tillverkningen, erhöles ett något ökat tullskydd. För rör av grövre dimensioner, vilka vore av särskild betydelse för, bland annat, kommunala anläggningar och förbrukades i stora kvantiteter, innebure förslaget, att sömlösa rör med yttre diameter av 215 mm eller däröver bleve tullfria, under det att för närvarande dessa rör, om diametern vore mindre än 250 mm, belades med en tull av 4 eller 5 kronor och, om diametern vore 250 mm eller mera, belades med en tull av 6 kronor. Tullfriheten för dessa rör syntes i viss mån ägnad att kompensera den något förhöjda tullen å sömlösa rör av klenare dimensioner.

Den föreslagna ändringen av tullbeskattningen för till nuvarande tulltaxenummer 782—785 hänförliga rörslag beräknades av kollegium komma att medföra en ökning av tullskyddet å ifrågavarande slag av rör från ungefärligen 11 till i medeltal omkring 16 $\frac{1}{2}$ å 17 procent å 1938 års genomsnittliga importpris.

Under hänvisning till vad sålunda anförts har kommerskollegium förordat, att tulltaxan erhöles ändrad lydelse i enlighet med det inom 1938 års tulltaxerevision utarbetade förslaget. Kollegium har därvid förutsatt, att de svenska rörverken avgåve förbindelse att icke utnyttja det ökade tullskydd, som därigenom skulle uppstå.

Generaltullstyrelsen har i utlåtande den 24 april 1939 uttalat sin anslutning till förenämnda förslag såväl i vad det gällde frågans bedömande ur tullskyddssynpunkt som beträffande utformningen av ändringarna i tulltaxan.

I avgivna förbindelser hava därefter Sandvikens jernverks aktiebolag och Uddeholms aktiebolag bekräftat, att de icke hade för avsikt att utnyttja det föreslagna ökade tullskyddet till höjning av den svenska prisnivån för ifrågavarande rör utöver den nivå, som gällde under tiden till den 15 april 1939, då den internationella rörkartellen igångsatte stridsåtgärder mot de svenska verken, ävensom förbundit sig att, om de framdeles av andra orsaker än ifrågavarande tullhöjningar skulle anse sig nödsakade att höja försäljningspriserna å rören, icke vidtaga sådan höjning annat än efter överenskommelse med kommerskollegium eller ock finna sig i att tullhöjningarna åter borttoges.

Till stöd för det nu föreliggande förslaget har *departementschefen* anført följande:

»Av den förebragta utredningen torde framgå att gällande tullskydd i fråga om valsade eller varmdragna rör av järn eller stål, tulltaxenummer 782 och

783, måste betecknas såsom förhållandevis lågt. Följderna härav ha för de svenska rörtillverkarna blivit särskilt kännbara därigenom att under nämnda positioner tulltaxeras, bland annat, huvuddelen av de rör, vilka omfattas av den internationella sammanslutningen på området. De svenska rörfabrikanterna ha städse funnit det förenat med stora svårigheter att på för dem godtagbara grunder uppnå samarbete med berörda sammanslutning, vilken sökt utnyttja den svenska marknadens svaga tullskydd till att genom en destruktiv prispolitik framtinga för sammanslutningen gynnsamma uppgörelser på bekostnad av de svenska rörverkens intressen. Ett utslag av dessa strävanden är den i det föregående omnämnda, av den internationella sammanslutningen nyligen vidtagna reduceringen av priserna på den svenska marknaden å de rör, som det internationella avtalet avser, med i genomsnitt 20 procent.

I likhet med kommerskollegium och generaltullstyrelsen finner jag det med hänsyn till anförda omständigheter befogat, att ett något högre tullskydd beredes den inhemska tillverkningen av ifrågavarande rörslag. Det förefaller också lämpligt, att, på sätt föreslagits, i samband därmed verkställas en sådan omläggning av tulltaxan i hithörande delar, som motiveras av den tekniska utvecklingen på området. Det från angivna utgångspunkter inom 1938 års tulltaxerevision utarbetade av kommerskollegium och generaltullstyrelsen förordade förslaget till ändrad lydelse av tulltaxan anser jag mig kunna biträda. Jag erinrar, att de föreslagna tullhöjningarna beräknas icke skola medföra någon fördyring av rören på den svenska marknaden, i jämförelse med vad som gällde före den 15 april 1939, eftersom de svenska rörfabrikanterna förbundit sig att icke utnyttja det ökade tullskyddet i pris-höjande syfte.»

På uppdrag av utskottet har chefen för kommerskollegii industribyrå, kommerserådet *H. Carlborg* utarbetat en promemoria angående höjning av tullen å rör av smidbart järn och stål. Beträffande innehållet i nämnda promemoria får utskottet hänvisa till den vid förevarande betänkande fogade *Bilaga 1*.

Från tre rörimportfirmor har till utskottet inkommit en skrivelse, i vilken hemställts bland annat, att utskottet måtte tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag om medgivande av tullfrihet för stålmuffrör, hållande i yttre diameter 215 mm eller däröver jämte rördelar av motsvarande beskaffenhet, samt att stålmuffrör av mindre diameter än 215 mm måtte undantagas vid eventuell förhöjning av tullen för andra slag av järnrör. Till stöd för denna hemställan har i skrivelsen bland annat anförts, att stålmuffrören icke tillhörde gruppen kartellrör och alltid försålts i fri konkurrens de olika rörproducerande länderna emellan, samt att för närvarande gällande tullsatser för rören ifråga finge anses vara höga.

I skrivelse till utskottet har *aktiebolaget Calvert & c:o* hemställt, att i propositionen framlagt förslag om tullfrihet för heldragna stålrör med en diameter av över 215 mm icke måtte bifallas.

Kolpulver för torrelement. Till riket inkommande kolpulver, vilket blivit särskilt berett för tillverkning av torrelement, hänföres i tulltaxan till nr 1020 (stat. nr 1850), som avser för elektrotekniskt ändamål arbetat kol, ej särskilt nämnt, vägande per styck mindre än 3 kilogram, dock ej kolborstar. Tullen utgår med 20 kronor för 100 kilogram.

Kolpulver, avsett för dylik användning, tillverkas visserligen inom landet men underkastas ej den nämnda beredningen. Importen, som uteslutande sker från Frankrike, uppgår till omkring 25 ton årligen. Den franska benämningen å varan kan närmast översättas med »aktiverat kol» men avser ej sådan produkt, som i svenskt språkbruk benämnes aktivt kol.

Vid de nyligen avslutade handelsförhandlingarna med Frankrike har svenska beskickningen i Paris i enlighet med för förhandlingarna gällande instruktioner lämnat utfästelse därom att svenska regeringen skulle föreslå riksdagen införande av tullfrihet för kol av ifrågavarande slag.

Beträffande detta förslag har *departementschefen* anfört:

»Den gjorda utfästelsen bör nu infrias. Några svenska intressen torde, såvitt kunnat utrönas, icke lida förfång av att ifrågavarande tull borttages. Tullfriheten synes lämpligen kunna ernås genom att till tulltaxenummer 1020 fogas en anmärkning av innehåll, att för sådant kol, hänförligt till sagda nummer, som inkommer i form av korn eller pulver och är avsett uteslutande för tillverkning av elektroder till galvaniska element, tull icke skall utgå.»

Vattenmätare. Vattenmätare hänföres i gällande tulltaxa till nr 1065 (statistiskt nr 1947), därest de ha en genomloppsöppning av högst 40 mm, och till nr 1067 (statistiskt nr 1950), om genomloppsöppningen är större än 40 mm. I förra fallet utgår tull med 100 kronor för 100 kilogram, i senare fallet med 50 kronor för 100 kilogram.

I skrivelse den 12 oktober 1938 ha Aktiebolaget Svenska Metallverken, Aktiebolaget Imo-industri och Aktiebolaget Zander & Ingeström anhållit om vidtagande av åtgärder för att tullen å vattenmätare med högst 40 mm genomloppsöppning måtte höjas till 300 kronor för 100 kilogram samt att vattenmätare med större genomloppsöppning måtte beläggas med en tull av 100 kronor för 100 kilogram. Till stöd för framställningen ha bolagen anfört bland annat följande:

Vattenmätare hade under de senaste åren kommit till ökad användning i Sverige. Landets nuvarande behov kunde antagas uppgå till 10,000 à 12,000 st. per år. En betydande del (c:a 85 %) av behovet hade hittills blivit täckt genom import. Den ojämförligt största delen av införseln härrörde från Tyskland.

År 1933 hade Aktiebolaget Imo-industri upptagit tillverkning av en vattenmätare med mätsystem av helt ny typ, den s. k. Imo-vattenmätaren. Denna mätare erbjöde vid jämförelse med alla andra i marknaden förekommande vattenmätare stora fördelar. Så gott som samtliga delar till Imo-vattenmätaren framställdes inom Sverige. Materialet till metalldelarna levererades sålunda av Aktiebolaget Svenska Metallverken och eboniten av

Aktiebolaget Trelleborgs Gummifabrik. Den enda detalj, som tillsvidare infördes från utlandet, vore räkneverket, vilket tillverkades i Schweiz. Försäljningen av imomätaren handhades av Aktiebolaget Zander & Ingeström. Fabrikatet hade för avsättning hittills huvudsakligen varit hänvisat till hemmamarknaden.

Under de första åren efter tillverkningens upptagande hade imomätaren på grund av sina goda egenskaper kunnat framgångsrikt hävda sig i konkurrensen med andra fabrikat. Avsättningen hade stigit och år 1936 hade försäljningsvärdet uppgått till omkring 129,000 kronor. Följande år hade emellertid de tyska tillverkarna av vattenmätare successivt vidtagit högst betydande prissänkningar i vårt land, uppenbarligen i syfte att förhindra imomätarnas införande på den svenska marknaden och sålunda försvåra eller omöjliggöra dessa vattenmätares introduktion på världsmarknaden. Omfattningen av de vidtagna prissänkningarna framginge därav, att priset på vattenmätare med en genomloppsöppning av högst 40 mm och en kapacitet av 5 m³, vilka mätare mest komme till användning, av de tyska leverantörerna sänkts från 49 kronor per styck år 1935 till 29 kronor 80 öre per styck år 1938 eller med omkring 40 %. På den tyska marknaden betingade dylika mätare ett pris av omkring 60 kronor. I Danmark försåldes de till ett pris av omkring 50 kronor. För mätare med högst 40 mm genomloppsöppning och en kapacitet av 7 respektive 10 m³ vore prissänkningen procentuellt ännu större.

Berörda förhållanden hade medfört, att den inhemska tillverkningen av vattenmätare lidit betydande avbräck. Försäljningsvärdet å imomätare hade sålunda sjunkit från 129,000 kronor år 1936 till 107,000 kronor år 1937. Därest icke åtgärder snarast vidtoges i syfte att i möjligaste mån eliminera verkningarna av den osunda prispolitik, som tillämpades av de utländska tillverkarna av vattenmätare, syntes den svenska industrin på området inom en nära framtid få se sina avsättningsmöjligheter ytterligare beskurna.

Över förevarande framställning hava kommerskollegium och generaltullstyrelsen gemensamt avgivit yttrande. Kommerskollegium har därvid överlämnat införskaffade yttranden från bland andra Stockholms handelskammare, Sveriges industriförbund samt Järn- och metallvaruleverantörföreningen, vilka tillstyrkt framställningen.

Kommerskollegium och *generaltullstyrelsen* hava efter en redogörelse för utvecklingen av den inhemska tillverkningen av vattenmätare anfört bland annat följande:

Ämbetsverken ha ansett sig i stort sett kunna vitsorda den av sökandena åberopade prissänkningen å särskilt ringkolvmätare av tysk tillverkning. Ämbetsverken ha sålunda funnit, att priset å de vanligast förekommande mätarestorlekarna sedan år 1935 sänkts med cirka 40 å 50 procent. Att den vid nämnda tidpunkt uppträdande svenska konkurrensen åtminstone till stor del varit anledningen därtill, ha ämbetsverken ansett bestyrkt av att motsvarande försäljningspriser i Tyska riket, där hemmamarknaden finge anses väl skyddad, och i andra Sverige närliggande länder med avsaknad av inhemska tillverkning vore upp till dubbelt så höga som här i landet även vid försäljning till kunder, åt vilka högsta rabatt lämnades. Kommerskollegium har inhämtat, att de tyska mätarna, trots den nuvarande tullen av 100 kronor

för 100 kilogram, såldes i Sverige till priser, som låge cirka 20 å 30 procent lägre än den normala prisbildningen å imomätare av de mest gångbara storlekarna. Ämbetsverken ha funnit, att de tyska försäljningspriserna på Sverige för närvarande syntes understiga de inhemska tillverknings- och försäljningskostnaderna. En förbättring av nämnda förhållande ha ämbetsverken ansett knappast vara att förvänta, därest icke åt industrin ifråga kunde beredas ett ökat tullskydd. En ökning av tullen till av sökandena föreslagna 300 kronor för 100 kilogram skulle å nuvarande priser å mätare hänförliga till statistiskt nr 1947 enligt ämbetsverkens uppfattning icke behöva medföra större förhöjning än att priserna fortfarande skulle komma att rätt avsevärt, eller med cirka 30 procent, understiga 1935 års prisnivå. Skulle däremot nu rådande låga priser så småningom leda till att tillverkningen av vattenmätare tvingades att upphöra inom landet, torde man, enligt ämbetsverkens åsikt, hava att förvänta, att priserna åter höjdes i en sådan utsträckning att desamma ungefärligen komme i nivå med 1935 års priser. Ämbetsverken ha därför med hänsyn till såväl den inhemska industrins som konsumenternas intressen ansett det vara av icke ringa betydelse, att industrin på ifrågavarande område genom ett förbättrat tullskydd bereddes möjlighet att i ej allt för begränsad omfattning fortsätta tillverkningen av vattenmätare.

Beträffande mätare hänförliga till statistiskt nr 1947 med en genomloppsöppning av högst 40 mm ha ämbetsverken ansett, att en lägre tull än den begärda ej lämpligen borde ifrågakomma, därest ett tillräckligt skydd skulle kunna uppnås. I fråga om vattenmätare med en genomloppsöppning av över 40 mm och fallande under statistiskt nr 1950 ha ämbetsverken framhållit, att till nämnda nummer hörande mätare vore av mycket olika slag och för närvarande endast i mindre omfattning tillverkades inom landet, varför den föreslagna tullökningen i detta fall även komme att drabba andra typer av mätare, som icke sällan vore avsedda att användas under andra förhållanden än varom här närmast vore fråga. Kommerskollegium har inhämtat, att av Stockholms vattenledningsverk under åren 1933—1937 inköpta mätare endast cirka 5 procent utgjorts av mätare hänförliga till statistiskt nr 1950. Med hänsyn härtill ha ämbetsverken ansett, att tillräckliga skäl knappast förebragts för genomförande av den för dessa mätare föreslagna tulländringen. Ämbetsverken ha därför icke funnit sig böra biträda sökandenas framställning i denna del.

Till stöd för förslaget har *departementschefen* anført följande:

»Utredningen i ärendet måste anses hava ådagalagt, att den svenska tillverkningen av vattenmätare av de i landet mest gångbara storlekarna starkt hotas av pristryckande utbud från utländska tillverkare. Vad i ärendet anförts angående prisleförhållanden beträffande motsvarande artiklar i vissa andra länder synes giva vid handen, att den nuvarande prissättningen å utländska vattenmätare på den svenska marknaden direkt har till syfte att utestänga svensk konkurrens på området. Såsom kommerskollegium och generaltullstyrelsen framhållit kan det befaras, att om denna konkurrens upphör, en återgång kommer att ske till de högre priser, som tillämpades, innan de av sökandena påtalade prisreduktionerna inträdde. Då belägg ej heller erhållits för att den svenska tillverkningen skulle vara den utländska

underlägsen i kvalitetshänseende, anser jag mig böra biträda den av ämbetsverken intagna ståndpunkten, att det begärda tullskyddet bör beredas för vattenmätare av de slag, som i mera betydande omfattning tillverkas inom landet. Jag tillstyrker alltså, att tullen å vattenmätare med en genomloppsöppning av högst 40 mm höjes från 100 kronor till 300 kronor för 100 kilogram. I likhet med ämbetsverken finner jag däremot icke tillräckliga skäl hava förebragts för höjning av den nuvarande tullsatsen å andra vattenmätare.»

Vad angår de i propositionen framlagda förslagen till ändringar i gällande tullbeskattning å vadd och bomull samt kolpulver för torrelement har utskottet icke funnit anledning till erinran mot nämnda förslag.

Utskottet.

Vidkommande härefter förslagen till vissa ändringar rörande tullarna å rör av smidbart järn och stål får utskottet anföra följande.

Genom de åtgärder, som enligt vad av propositionen framgår nyligen blivit vidtagna av utländska, i en internationell kartell sammanslutna järnrör-fabrikanter, hava de svenska rörverken försatts i ett läge, som kan komma att medföra betydande svårigheter för upprätthållandet av den inhemska produktionen av vissa ur förbrukningssynpunkt viktiga typer och dimensioner av järnrör. Så länge berörda åtgärder tillämpas, synes det av olika skäl nödvändigt, att sistnämnda produktion beredes erforderligt stöd från statsmakternas sida. Ett dylikt stöd torde, såsom i propositionen föreslagits, lämpligen böra åstadkommas genom höjning av tullarna å de slag av järnrör, varom här är fråga. Utskottet anser emellertid lämpligt, att tullförhöjningen tills vidare begränsas till viss tid, räknad från och med dag, som må av Kungl. Maj:t bestämmas, till och med den 30 april 1940. Härigenom beredes nämligen riksdagen tillfälle att redan nästkommande år med beaktande av då rådande förhållanden upptaga frågan till förnyad prövning.

Därest tullförhöjningen på dylikt sätt tidsbegränsas, torde densamma böra erhålla formen av tilläggstullar till nu gällande grundtullar. Någon ändring i dessa senare tullar synes alltså icke böra i detta sammanhang vidtagas. Därav följer bland annat, att ovannämnda, av trenne rörimportfirmor hos utskottet gjorda framställning om tullfrihet för stålmuffrör med en yttre diameter av 215 millimeter eller däröver icke bör för närvarande föranleda någon åtgärd. Däremot synes det av samma firmor framförda önskemålet, att stålmuffrör utan söm i varje fall icke åsättas tilläggstullar, böra tillgodoses. Dylika rör falla nämligen utanför ramen av den internationella prisöverenskommelsen. Av skäl, som anföras i förut omförmälda promemoria från chefen för kommerskollegii industribyrå, kommerserådet H. Carlborg, böra från tilläggstullarna jämväl undantagas till statistiska nr 1423—1424 hänförliga lednings- och lyktstolpar av rör samt runda, ihåliga tubämnen.

Med de undantag, som ovan angivits eller som betingas av anmärkningarna 1—2 under statistiska nr 1423—1428:2, böra alla valsade eller varmdragna järnrör beläggas med tilläggstullar. Sådana tullar skulle alltså komma att utgå för samtliga under statistiska nr 1425—1428 fallande rör med undantag av stålmuffrör utan söm. Till undvikande av vissa i nämnda promemoria berörda, mindre önskvärda konsekvenser i tullbeskattningsavseende synas tilläggstullar därjämte böra åsättas i statistiska nr 1429—1430 upptagna kalldragna rör med en godstjocklek av 2 millimeter eller däröver.

Vid uppgörandet av det i promemorian framlagda förslaget till tilläggs-tullar har, enligt vad i promemorian framhållits, åsyftats att grund- och till-läggstullsatserna tillsammans skulle i möjligaste mån motsvara de i propo-sitionen föreslagna tullsatserna. Emellertid har det visat sig lämpligt att i dessa vidtaga vissa smärre jämkningar.

I de likalydande motionerna I: 340 och II: 512 har hemställts om avslag å propositionen, i vad den avser tullen å rör. Såsom skäl härför har anförts, att tullförhöjningen företrädesvis skulle komma att drabba sådana rör, som användas inom byggnadsindustrien. Enligt vad i propositionen upplysts hava de svenska rörtillverkarna utfäst sig att icke utnyttja det föreslagna ökade tullskyddet till höjning av den svenska prisnivån för ifrågavarande rör utöver den nivå, som gällde under tiden till den 15 april 1939. Med hän-syn till användningen av nämnda rör, särskilt för byggnadsändamål, finner utskottet angeläget, att dessa rör icke på grund av tullförhöjningen drabbas av någon prispfördyring.

På grund av det förut anförda får utskottet avstyrka motionerna.

Vad därefter angår den föreslagna höjningen av tullen å vattenmätare med en genomloppsöppning av högst 40 millimeter från nuvarande 100 till 300 kronor för 100 kilogram föranleder densamma icke någon annan erinran från utskottets sida än att tullförhöjningen på grund av vissa handelspolitiska skäl bör erhålla formen av en tilläggstull, vilken i likhet med de föreslagna tilläggstullarna å järnrör bör tillsvidare begränsas till viss tid, räknat från och med dag, som må av Kungl. Maj:t bestämmas, till och med den 30 april 1940.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 303 icke kunnat av riksdagen oförändrad bi-fallas samt med avslag å de likalydande motionerna I: 340 av herrar Elof Andersson och Albertsson samt II: 512 av herr Carlström m. fl.,

1) antaga följande förslag till ändringar i den vid tull-taxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tull-taxan att träda i kraft å dag som Kungl. Maj:t bestämmer:

		Tull för 100 kg kronor
	För elektrotekniskt ändamål arbetat kol, ej sär-skilt nämnt, vägande per stycke:	
	----- mindre än 3 kg:	
1020	----- andra slag ..... E	20: —
	<i>Anm.</i> För kol, hänförligt till nr 1020, inkomman-de i form av korn eller pulver och avsett ute-slutande för tillverkning av elektroder till gal-vaniska element, skall tull icke utgå.	

2) besluta såsom ytterligare tillägg till gällande tulltaxa att vid införsel från utlandet skall för tiden från och med den 1 juli 1939 till och med den 30 juni 1941 utöver enligt tulltaxan stadgad tull utgå tilläggstull på sätt nedan sägs:

Tulltaxe- nr	Statistiskt nr	V a r u s l a g	Tilläggstull för 100 kg kronor
ur 397	ur 916	Vadd av bomull, kardad bomull härunder inbegripen, blekt . . . . . N	15: —

3) besluta såsom ytterligare tillägg till gällande tulltaxa att vid införsel från utlandet skall från och med dag, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till och med den 30 april 1940 utöver enligt tulltaxan stadgad tull utgå tilläggstull på sätt nedan sägs:

Tulltaxe- nr	Statistiskt nr	V a r u s l a g	Tilläggstull för 100 kg kronor
ur 782	ur 1425—1427	Rör: valsade eller varmdragna, andra än stålmufrör utan söm: icke bearbetade, härunder inbegripna nitade och falsade, hållande i yttre diameter: 50 mm eller däröver . . . . . N mindre än 50 mm . . . . . N	2: — 3: —
ur 783	ur 1428	bearbetade, härunder inbegripna böjda, formade till spiraler, försedda med flänsar, rör med ökad godstjocklek på ändarna samt rör med ändarna hopvållda, hållande i yttre diameter: 50 mm eller däröver . . . . . N mindre än 50 mm . . . . . N	2: — 3: —
784	1429—1430	kalldragna, med en godstjocklek av: 2 mm eller däröver . . . . . N	2: —
ur 1065	1947	Vattenmätare med högst 40 mm genomloppsöppning . . . . . E	200: —

Stockholm den 3 juni 1939.

På bevillningsutskottets vägnar:

IVAR ANDERSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bång, Viktor Larsson, Heiding, Sjödahl**, *Elon Andersson, Velande, Ekman, Gustaf Björkman, Robert Berg** och *Sylwan*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Norrköping, *Björklund, Olsson* i Gävle, *Andersson* i Dunker, *Ericson* i Boxholm, *Werner* i Hultsfred, *Hammarlund, Eklund, Hagberg* i Malmö och *De Geer** i Lesjöfors.

---

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Reservation

av herrar *Elon Andersson, Andersson* i Dunker, *Hammarlund* och *De Geer* i Lesjöfors.

Bilaga 1.

P. M.

angående höjning av tullen å rör av smidbart järn och stål.

Genom proposition nr 303 har Kungl. Maj:t föreslagit innevarande års riksdag att besluta bland annat ökat tullskydd för vissa slag av rör av järn och stål (och i en del fall tullfrihet) samt att i samband därmed vidtaga en omläggning av tulltaxan i hithörande delar.

Sedermera har uppkommit fråga att giva nämnda tullförhöjning tillfällig karaktär, så att vid lämplig tidpunkt en återgång till nuvarande tullbeskattning kunde ske på enklaste sätt. Det synes då lämpligt att genomföra den erforderliga tullhöjningen genom påläggande av tilläggstullar, som skulle få begränsad giltighetstid.

En uppdelning av de i propositionen föreslagna tullsatserna i grundtullar och tilläggstullar kan givetvis genomföras. Genom att tulltaxans uppställning föreslagits omlagd i avsevärd utsträckning möta emellertid stora svårigheter att genomföra nämnda uppdelning av tullsatserna på sådant sätt, att nu gällande tullbeskattning ens i huvudsak återställes genom att tilläggstullarna borttagas.

Om man vill bevara möjligheten till ett dylikt återställande synes därför vara lämpligast, att nuvarande uppställning av tulltaxan lägges till grund och att sålunda tilläggstullarna anpassas till de nuvarande tullpositionerna utan ändring av de för dessa gällande grundtullsatserna. Under denna förutsättning ha uppgjorts — — — förslag (*Bilaga 2*) till tilläggstullar, varvid åsyftats, att grund- och tilläggstullsatserna tillsammans i möjligaste mån skulle motsvara de i propositionen föreslagna tullsatserna.

Genom nyssnämnda förfarande ernås emellertid icke den rationalisering och anpassning av nu gällande tulltaxa i dessa delar efter de senare årens tekniska utveckling på området, som Kungl. Maj:ts förslag innebär. I stället fastläses tills vidare den nuvarande uppställningen, vilket förhållande kanske i viss mån kan anses betänkligt med hänsyn till pågående översyn av tulltaxan genom 1938 års tulltaxerevision.

Föreliggande förslag innebär följande mera väsentliga avvikelser från de i propositionen föreslagna tullbeläggningarna.

För stat. nr 1423, lednings- och lyktstolpar av rör, har någon tilläggstull ej föreslagits, då införseln under denna rubrik är obetydlig och ett förbättrat tullskydd ej skulle hava nämnvärd betydelse för den inhemska industrien.

I fråga om stat. nr 1424, tubämnen, runda, ihåliga, har likaledes tilläggstull ej föreslagits. Någon införsel av detta varuslag redovisas nämligen icke i handelsstatistiken. Då det vid tullbehandlingen lär i åtskilliga fall vara svårt att skilja mellan tubämnen och färdiga rör, kan det emellertid tänkas, att färdiga rör skulle komma att införas under benämningen tubämnen för ernående av lägre tullbeläggning. Skulle det visa sig att sådana manipulationer tillgripas, torde en ändring på denna punkt kunna genomföras vid

den översyn av ifrågavarande tilläggstullar, som i varje fall torde bliva nödvändig inom relativt kort tid.

För icke bearbetade rör med yttre diameter mindre än 50 mm, vilka falla under stat. nr 1425—1427, har föreslagits en tilläggstull av tre kronor för 100 kg, varigenom totala tullbeläggningen skulle bliva sju kronor, i stället för att i propositionen för dessa slag av rör föreslagits en tullsats av åtta kronor för 100 kg. Däremot har för bearbetade rör med en yttre diameter av 50 mm eller däröver, stat. nr 1428:1 och 1428:2, föreslagits en tilläggstull av två kronor för 100 kg, så att totala tullbeläggningen skulle bliva sju kronor mot i propositionen föreslagna sex kronor. Bearbetade, förzinkade rör av sistnämnda dimensioner, fallande under stat. nr 1428:1, torde, såvitt kan bedömas utan en mera ingående undersökning, förekomma i relativt ringa omfattning, men däremot synes man böra räkna med en kanske ej obetydlig införsel av andra bearbetade rör med en diameter av 50 mm och däröver, stat. nr 1428:2.

I fråga om stat. nr 1429 och 1430, kalldragna rör med en godstjocklek av 2 mm eller däröver, föreslås en tilläggstull av två kronor för 100 kg, så att totala tullbeläggningen å samtliga kalldragna rör skulle bliva åtta kronor för 100 kg, oberoende av godstjockleken. Anledningen är, att jämlikt Anm. 2 i tulltaxan efter tulltaxenr 783 (stat. nr 1428:2) samtliga rör med en godstjocklek av mindre än 2.5 mm tulltaxeras som kalldragna rör. Då en del valsade eller varmdragna rör enligt förevarande förslag skulle komma att draga en tull av sammanlagt åtta kronor för 100 kg, om godstjockleken uppgår till eller överstiger 2.5 mm, synes konsekvensen fordra, att tullbeläggningen ej blir lägre, för den händelse godstjockleken är mindre än 2.5 mm.

Stockholm den 30 maj 1939.

HARALD CARLBORG.

Kommerseråd.

Bilaga 2.

Tulltaxe- nr	Statistiskt nr	V a r u s l a g	Tilläggstull för 100 kg kronor
ur 782	1425—1427	Rör: valsade eller varmdragna: icke bearbetade, härunder inbegripna nitade och falsade, hållande i yttre diameter: 50 mm eller däröver ..... N mindre än 50 mm ..... N	2: — 3: —
783	1428	bearbetade, härunder inbegripna böjda, formade till spiraler, försedda med flänsar, rör med ökad godstjocklek på ändarna samt rör med ändarna hopvållda, hållande i yttre diameter: 50 mm eller däröver ..... N mindre än 50 mm ..... N	2: — 3: —
784	1429—1430	kalldragna, med en godstjocklek av: 2 mm eller däröver ..... N	2: —